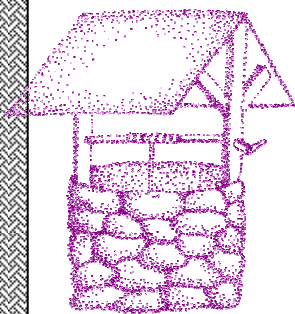


# דמשק אליעזר



יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"

ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טיניע, ומח"ס "מנורת אהרן"

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומז של עולם

• ערב שב"ק לסדר וירא שנת תשפ"ה לפ"ק - שנה י"ב גליון ג' (רט"ז - 216) •

בתוך הגליון:

## ארבעים תירוצים

למה תלה הכתוב נסיון העקידה רק לאברהם

כדכתיב "וזהאלקים נסה את אברהם" -

ולא ליצחק כלל



ליקוטים נפלאים בענין

גודל מעלת אמירת פרשת העקידה

הערות והארות מתקבלות בחיבה

❖ Rabbi Alexander Knopfler • 1564 - 48 STREET • Brooklyn N.Y. 11219

❖ Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388 • Email 7554864@gmail.com

# ארבעים תירוצים למה תלה הכתוב נסיון העקידה רק לאברהם כדכתיב "והאלקים נסה את אברהם" – ולא ליצחק כלל

לכבוד הקוראים החשובים שיהיו.

הנה בגליון לפרשת וירא שנת תשע"ד לפ"ק, כתבנו עשרה תירוצים על הקושיא דלהלן, והיות שנתקבלו ונצטברו על שלחן המערכת עוד הרבה תירוצים ואופנים פי כמה וכמה [בסך הכל ארבעים במספר], על כן סידרנו אותם מחדש לפי אותיות, למען ירוץ בו הקורא, ונכלל בזה כל מה שכבר נדפסו בגליונות הקודמים.

כתיב בפרשת וירא (בראשית כב, א) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ודקדקו המפרשים למה תלה הכתוב הנסיון לאברהם אבינו יותר מאשר לבנו יצחק, והלא גם אצלו היה הדבר לנסיון גדול וקשה, שהי' עדיין איש צעיר לימים בן ל"ז שנים בלבד, והי' צריך לפשוט את צווארו לשחיטה, ולמות בחצי ימיו ע"י מיתת חרב ר"ל, ולמה לא הזכירו הכתוב כלל.

והנה כבר הארכתי בספרי "אבן יקרה" עה"ת מהרו"ק ומהרו"ת ומהדורא תליתאי בכמה וכמה גוונין, ועתה אבא לסדר הכל בקצרה כדי שירוץ בו הקורא, ובתוספות נופך ממה שעלה בדעתי בעת העלאתן על גבי הכתב.

(ד)

במשנה (אבות פ"ה מ"ג) עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם להודיע כמה חיבתו וכו', ונחלקו שם רש"י והרמב"ם בפרטן, הרמב"ם בפ"י המשניות לא חשב הנסיון של אור כשדים<sup>1</sup>, רק חשב לעומתן נסיון אחר, ורש"י וכן הבטנורא שם הלך בעקבותיו<sup>2</sup> חשב אור כשדים. וביאור פלוגתתן ביארו האחרונים, שדעת הרמב"ם הוא שנסיון נקרא רק למי שנשאר בחיים ויש לו צער, אבל מי שנהרג על קידוש השם אין לו נסיון<sup>3</sup>.

<sup>1</sup> וזה פרטן לפי הרמב"ם, הראשון - הגירות, והשני - הרעב, השלישי - לקיחת שרה לפרעה. והרביעי - הלחמו בארבעה מלכים. והחמישי - לקחו הגר. והששי - המילה. והשביעי - לקיחת שרה לאבימלך. השמיני - הרחקת הגר אחר היבנותו ממנה. והתשיעי - הרחקת בנו ישמעאל, והעשירי - עקידת יצחק.

<sup>2</sup> וז"ל הבטנורא: אחד, אור כשדים, שהשליכו נמרוד לכבשן האש. שני, לך לך מארצך. שלישי, ויהי רעב. רביעי, ותוקח האשה בית פרעה. חמישי, מלחמת המלכים. שישי, מעמד בין הבתרים, שהראהו שעבוד מלכות. שביעי, המילה. שמיני, וישלח אבימלך ויקח את שרה. תשיעי, גרש האמה הזאת ואת בנה. עשירי, העקידה.

<sup>3</sup> ומבואר יותר לפי דברי המהר"ם מרוטנבורג שרשמו עלי גליון תלמידו ר' שמשון ב"ר צדוק בספרו התשב"ץ [הנקרא תשב"ץ קטן], שלא להחליפו עם שו"ת התשב"ץ לר' שמעון בן צמח דוראן] שכתבן בעת שימש את רבו בתפיסה כמגדל אייזנהיים, וכתב שם שיש לו קבלה איש מפי איש, שהנהרג על כבוד השי"ת אינו מרגיש יסורין כלל, יע"ש דמי שמחליט לקדש שם שמים בכל לבו ומדבק מחשבתו בו ית"ש, מאותה רגע ואילך נסתלק ממנו הרגשה גשמיות, והוא נעשה דבוק בעליונים כאחד מלאכי אש הרוחות החיות, ואינו מרגיש שום

(א)

י"ל ע"ד שאמרו חכמינו ז"ל (בבא קמא נו.) דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, ודון מינה ואוקי באתרא, שאם דיבר הכתוב מנסיון האב, אינו מן הנימוס להזכיר שגם לבנו היה נסיון.

(ב)

י"ל דהרי אברהם אבינו הסתובב בכל קצוות תבל להגיד ולהודיע לכל באי עולם שאסור להקריב בנים לעבודה זרה וכמו שעשו אותן שעבדו למולך<sup>1</sup>, וכאן הולך הוא בעצמו להקריב את בנו על גבי המזבח, והרי יאמרו אברהם בדאי הוא, ולכן היה הנסיון יותר גדול לאברהם אבינו, מאשר ליצחק בנו אף שנעקד על גבי המזבח [וע"ע להלן באופן ד'].

(ג)

עוד י"ל עפ"י ד מרן החתם סופר זצ"ל, שכתב דנסיון אברהם הי' גדול מאוד, כי מלבד עצם הנסיון להקריב את בנו לעולה, עוד נוסף לזה שהליצני הדור הי' אומרים כי מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, ולפי"ז בשמעו הליצנים האלו שהעלתו לעולה, אז יפערו פיהם ויאמרו שזוהו ראוי לדבריהם, דלולא זאת לא יאומן כי יסופר שזקן מלא רחמים יעלה את בן יחידו וזקונו לעולה. ועכ"ז לא השגיח אברהם ברוב צדקתו על טענותיהם אלו, והעלהו לעולה, ולפיכך העיד עליו הכתוב והאלקים נסה את אברהם.

יצחק, וי"ל שאין הכי נמי שהיה נסיון גם ליצחק, אך הכתוב הזכיר רק המלומד בנסיונות.

**(ח)**

י"ל יצחק החשיב לאביו כל כך, ומגודל הדרך ארץ ומגודל התשוקה לקיים מצות כיבוד אב ואם בשלימות, היה מוכן לעשות כל מה שאביו יצוהו כמושבוע ועומד מהר סיני, עד שלא היה נקרא אצלו נסיון כלל, לחשוב על הן או על לאו. ונבוה מיושב ג"כ למה לא שאל מקודם ואיה השה לעולה, רק לאחר ששמע "ונשובה", עיין לעיל באופן הד"י.

**(ט)**

עוד י"ל בפשמות, ע"פ הידוע דמבע האב להיות מרחם על בניו, יותר מרחמי הבן על חיי עצמו, וכמו שמבקשים בתחינה "כרחם אב על בניו כן תרחם עלינו", נמצא דהגם שהי' נסיון גם ליצחק, אמנם מאחר שרחמנותו של אברהם על יצחק בנו הי' מרובים ממנו, נמצא שגם נסיונו הי' מרובה מנסיונו, ולפיכך אמר הכתוב והאלקים נסה את "אברהם"<sup>17</sup>.

**(י)**

ואחרון אחרון חביב מה שאמר לי ידידי הרבני עט סופר מו"ה דוב בער שווארץ נ"י לתרץ עפ"י ד"ר חז"ל (כתובות לג:) אלמלי נגדוהו לחנני מישאל ועזרי' היו פלחין לצלמא וכו', דמשמע מזה, דיסורין הן קשין ממותה, דקל לו לאדם למסור את נפשו להריגה, מאשר לסבול יסורין קשין ומכאובין, והנה נסיונו של יצחק הי' למסור את נפשו להריגה, משא"כ אברהם לא נצטוו למסור את נפשו, כי אם נסיון של יסורים, כי יסורים גדולים הוא לאב זקן מלא רחמים, לקחת את בנו יחידו ולהעלהו לעולה, והוא כבש את רחמיו לעשות רצונו ית"ש בלבב שלם, על כן נסיונו הי' הרבה יותר גדול מנסיונו של יצחק בנו.

\*

עד הנה המה העשרה תירוצים שכבר נדפס בגליון של פר' וירא תשע"ד, ומאז נתחדש לי עוד כמה תירוצים, וגם ניתוספו על שולחן המערכת עוד הרבה תירוצים, ואלו הן הנדפסין בדפים הבאים בעזהש"ת:

<sup>17</sup> שוב מצאתי שכן הביא בפרדס יוסף פר' וירא, וזה לשונו: ובספר כפליים לתושיה הביא מעשה מגנב אחד שנתפס, והכו אותו שיודה, וימאן להודות. ואח"כ הביאו בנו ויתחילו להכותו, ולא יכול הגנב להתאפק לצעקת בנו והודה, הרי דכאב בנו יותר מרגיש מכאב עצמו. ועיין בבבא בתרא (קל"ו.) דבריה עדיפא ליה מדנפשיה, ועיין ראב"ן (סימן ל"ז).

ולפי זה הוא הדין בנסיון העקידה לדעת הרמב"ם היה הנסיון רק לאברהם שהוא נשאר בחיים [והליצינים היה שוחקים ממנו אח"כ], משא"כ יצחק שנהרג על קידוש ה', אצלו לא היה בכלל נסיון.

**(ה)**

דכתיב (בראשית כב, ה) ונשתחוה ונשובה אליכם, ופירש"י נתנבא שישבו שניהם. והנה יצחק ידע שאביו הוא איש גדול קדוש ויש לו רוח הקודש, וכל מה שצדיק אמת ואמר יתקיים, לכן יצחק ידע שהוא לא ישחט, והראיה שרק אחר כך שאל "ואיה השה לעולה" (פסוק ז), ואילו בכל הג' ימים שנסע עם אביו לא שאל, שאז הבין שהוא יהיה השה לעולה, ורק אחר כך בעת ששמע ממנו "ונשובה" והבין שהוא לא ישחט, אז שאל לו "ואיה השה לעולה". וממילא נמצא הדבר מבואר פשוט, שכל עצם הנסיון היה רק לאברהם, שהוא החזיק עצמו לעפר ואפר (בראשית כח, ז'), ולכן ברוב ענותנותו לא החזיק א"ע לנביא ולא החשיב לפליטת פיו שיתקיים. ורק יצחק בנו שכן ידע שאביו הוא גדול כל כך, והיה בטוח ששום דבר מדברו לא יצא לבטלה ולא ישוב ריקם, אצלו לא היה בגדר נסיון כלל.

**(ו)**

קושיא זו יקשה רק לפי דעת רש"י ומוקרו בבראשית רבה פרשה ג"ה סימן ד' שמבאר החשבון שיצחק היה בן ל"ז שנה בעת העקידה, משא"כ לפי דעת האבן עזרא שחולק ע"ז, וס"ל שהיה רק קרוב ל"ג שנה, ועקרו אביו שלא ברצונו, לפי דבריו נמצא שלא היה נסיון ליצחק, וכן לפי דעת ה"אחרים" שהביא שם שהיה רק בן חמש שנים, בוודאי שלא היה נסיון כלל ליצחק<sup>18</sup> [והוא פלא שנחלקו במציאות בן כמה שנים היה].

**(ז)**

כתיב "והאלקים נסה את אברהם", היינו אברהם הנודע המלומד כבר בנסיונות [תשעה במספר קודם העקידה], וזה לא שייך לומר על

יסורין וכאב [והובא גם בספר ערבי נחל לפר' מסעין], ולפי זה פשוט הוא שיצחק לא היה לו נסיון כל כך, שהרי הוא נהרג על קידוש השם ולא הרגיש שום יסורין.

<sup>18</sup> וז"ל האבן עזרא: ורז"ל אמרו שהיה יצחק כאשר נעקד בן שלשים ושבע שנים, ואם דברי קבלה נקבל, ומדרך סברא אין זה נכון, שהיה ראוי שתהיה צדקת יצחק גלויה, ויהיה שכרו כפול משכר אביו שמסר עצמו ברצונו לשחיטה, ואין בכתוב מאומה על יצחק, ואחרים אמרו שהי' בן חמש שנים, גם זה לא יתכן, בעבור שנשא עצי העולה, והקרוב אל הדעת שהיה קרוב ל"ג שנים, והכריחו אביו ועקרו שלא ברצונו, והעד שאביו הסתיר הסוד ממנו, ואמר אלהים יראה לו השה, כי אילו אמר לו אתה העולה, יתכן שיברח, עכ"ל.

**(יא)**

הקב"ה הבטיח לאברהם שיהיה לו זרע מיצחק, כדכתיב בתורה"ק (בראשית כא, יב) **כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֱלֹדִי שְׂרָה שָׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, אֲבָל לִיצְחָק לֹא מִצִּינּוֹ שֶׁהִבְטִיחַ לּוֹ הַקַּב"ה כְּלוּם, נִמְצָא דְלֵאבְרָהִם שֶׁהָיָה לוֹ הַהִבְטָחָה הַיְהִי בְעֵינָיו כְּתַרְתִּי דְסַתְרִי, וְלִכֵּן הָיָה אֲצִלּוֹ הַנְּסִינּוֹן יוֹתֵר גְּדוֹל'.**

**(יב)**

אחי היקר מוה"ר אברהם מנחם חיים קנאפפלער שליט"א [בקוראו הגליון בעת הנסיעה על המרכבת הברזל] נפל בדעתו עוד תירוץ, והוא כך: כי הרי אברהם אבינו נתגדל בבית אביו תרח, שהיה מעובדי עבודה זרה, והוא הכיר את ה' מעצמו, לכן אצלו הוא חשיבות נסיון כזה. משא"כ בנו יצחק שכבר נתגדל בבית אביו אברהם, אינו יחוס שמציית לאביו בשם ה', ועומד בנסיון'.

**(יג)**

הרה"ג ר' יעקב ציטראנענבוים שליט"א מנהל ת"ת ישיבת בני ציון דכאבוב, העיר לי מדברי המחצית השקל בהלכות ראש השנה (סימן תקצ"א סק"ז), שהעיר בזה ותירץ כעין תירוץ ד' שהזכרנו למעלה, וזה לשונו שם: אמרתי ליישב קושיית מגן אברהם על הריב"ש דמקרא דביצחק לא שמענו דעשיו לא מיקרי זרע יצחק, במה שיש לדייק בלשון נוסח התפילה שסדרו לנו ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח, וכבש רחמיו וכו', הרי שאנו מזכירים זכות מעשה אברהם שעקד בנו לעשות רצונו יתברך, מפי הו' ליה להזכיר זכות יצחק שמרצונו הניח את עצמו לעקוד, שכבר היה בן ל"ז שנים, שלכאורה זכות יצחק יותר גדול מזכות אברהם. אלא על כרחך צריך לומר, דזכות מעשה אברהם יותר גדול, וכדאיתא במדרש רבה הנסיון העשירי דהיינו העקידה היה יותר גדול מט' נסיונות שקדם לו, ופירש בספר נור הקודש הטעם, אף על גב

<sup>1</sup> שוב ראיתי שכן כתב בפרדס יוסף בפר' וירא, וזה לשונו: והא דלא נחשב נסיון גם ליצחק שהיה אז בן ל"ז שנה, עיין ספר פי צדיק (דרוש מ"ז דף קל"ד ט"א ד"ה וזה עיקר) דעיקר מה שאברהם לא היה מהרהר אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, אבל יצחק לא היה יכול להרהר, כי לא שמע מפי ה'.

ושוב מצאתי שכן כתב גם בספר תפארת עוזיאל, וזה לשונו (באופן האחרון, שאר האופנים הועתק להלן): מקשין למה לא תלה הנסיון ליצחק אלא לאברהם, הא נסיון של יצחק גדול משל אברהם. ונראה דעיקר הנסיון היה במה שאברהם לא הרהר אחר מדותיו של יתברך, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, וזה הרומיא לא היה ליצחק אלא לאברהם, ולכך תלה הנסיון באברהם.

<sup>1</sup> ושוב ראיתי שזכה לכיון לדעתו הגדולה של הכתב סופר זצ"ל, והובא להלן (אות י"ט).

דאחד מהנסיונות היה שהשליך אברהם נפשו מנגד לאהבת ה', וקיבל על עצמו והפילו לכבשן האש, לולי רחמיו ית' היה נשרף, מכל מקום נסיון העקידה יותר גדול, דצער השריפה אינו אלא לפי שעה עד צאת הנפש, מה שאין כן לשחוט בנו יחידו האהוב לו וניתן לו אחר מאה שנה הוא צער מתמיד כל ימי חי' אברהם אשר ראה העדרת בנו הנחמד ואהוב לו עד מאוד עיין שם, ואם כן מהאי טעמא היה בעקידה עצמו גם כן זכות אברהם יותר גדול מזכות יצחק, דגבי יצחק אינו אלא צער לפי שעה, ובאברהם היה צער מתמיד, לכן אנו מזכירים זכות אברהם שעקד, שהוא זכות היותר גדול וכו', עכ"ל הנוגע לעניינינו.

**(יד)**

ועיין עוד בספר ייטב לב (פר' וירא ד"ה ב' א"י ה' יראה) שהזכיר דברי המחצית השקל, ותירץ עוד תירוץ מדנפשיה, יע"ש.

**(טו)**

כתב בנועם אלימלך (פר' בא' וול"ק: ויש לומר שזה רמו בפרשת עקידה שנאמר שם וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו, דבוקר נקראים חסדים, ואברהם עצמו הוא גם כן חסד כמו שאמר הכתוב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, וכשהלך אברהם לשחוט את בנו היה הולך בשמחה רבה בהתלהבות גדול לעשות רצונו של מקום, אך אף על פי כן היה רוצה בזה שישאר חי, וכוונתו היה להתפלל להבורא יתברך שמו שישאר חי, כדאיתא במדרש וירא את המקום פירוש שראה יעקב עתיד לצאת ממנו, דגבי יעקב כתיב וישכב במקום ההוא, וזהו שאמר ונשתחוה ונשובה אליכם, והאיך אמר ונשובה, הא הלך לעקוד אותו, אלא שסמך ובטח עצמו על תפילתו שישאר חי. וזהו וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו, דהיינו עם החסדים חבש את החמור גם כן, שישכים עמו שישאר בנו חי. אבל יצחק אבינו היה תשוקתו דוקא שיעקד וישחט על גבי המזבח, ולכן תולה הכתוב באברהם כמ"ש יען לא חשכת בו' משום שאף שהיה תשוקתו שישאר חי אף על פי כן לא חשך ומנע אותו ועשה את ציות הבורא בשמחה רבה, ולכן בכל דור מזכיר השם יתברך את העקידה שעקד אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח, אבל יצחק אבינו היה מדרתו גבורה, ורצה לעשות כמדתו להשחט, ואינו חידוש כל כך כמו באברהם, אף על פי כן אפרו צבור לדורות, עכ"ל"ק.

**(טז)**

סיפר הכתוב שאחר שידע יצחק שיש סברה שהוא יהיה השה, וראה שבאו אל המקום ושם בנה מזבח וערך עצים הוא לבדו, ולא שתף את יצחק לעזרו במעשים אלה, מזה ידע בברור שהוא

על יצחק בנו, ויעקוד את יצחק בנו, לומר שעם כל זה לא נמנע מלעשות מצות ה' בשמחה ולא באכזריות, וכן אמרו ז"ל (ילקוט רמז ק"א) על פסוק ויבואו אל המקום, שניהם מביאים את האש שניהם מביאים את העצים, אברהם דומה כמו שעושה חתנות לבנו, ויצחק דומה כמו שעושה חופה לעצמו, אם כן גדול כוחו של אברהם יותר משל יצחק כי היתה אהבתו כאהבת האב לבן מתעורר בכל פועל ופועל, מה שאין כן ביצחק כי לא היה בו הנסיון אלא בשעת השחיטה, אבל אברהם בעקידה ובשריפה כי לזה השימו ממעל לעצים, אם כן נסה את אברהם, עיקר הנסיון היה לאברהם.

(שפתי ספן, נלאשית כב, ז)

**(י"ט)**

והנה יצא טהור מטמא הוא אברהם ולא עלה על דעתו שיהיה אברהם מאמין בה, שלא היה אדם שקראו להקב"ה ארון חוץ מאברהם, ויקרא בשם ה', והרבה האמונה והדעת בעולם, וזה מציאה שלא עלה ע"ד שיצא טהור ונקי מיוצאי ירך אב רשע. ועפ"י פירשתי במק"א מדרש תמוה בקהלת [ו], כח] אדם אחד באלף מצאתי זה אברהם, ואשה בכל אלה לא מצאתי זה שרה, והוא תמוה למה גינה אמנו שרה שצדקת היתה וגדולה מאברהם בנבואה לפי קבלת חז"ל [מגילה יד.]. וג"ל ע"פ הנ"ל דאברהם מציאה היה שבא בהיסח הדעת שיהיה מיוצאי ירך תרח בן צדיק כמותו, אבל שרה היתה אשת אברהם אחר שכבר האמין בה' והעמיד תלמידים, מה שהיתה צדקת וגדולה ממנו ברוח"ק אין זה חידוש, מאחר שהיתה אשתו עמו תמיד למדה ממנו, והיינו אדם אחד מאלף מצאתי זה אברהם שהיה מציאה, ואשה בכל אלה לא מצאתי דייקא, שלא היה מציאה, כנ"ל:

וזהו כוונת קרא ומדרש, מציאה מצא הקב"ה דכתיב ומצאת את לבבו נאמן, שהיה אברהם מציאה חוץ לגדרי הטבע, אבל יצחק לא היה מציאה כי נתגדל על ברכי אברהם אביו והוא חיוק האמונה בלבבו מקטנותו, ולכן כתיב [להלן כב, א] והאלקים נסה את אברהם ולא נסה את יצחק, שהנסיון הזה בעד נפשו, דביצחק אין הנסיון גדול כ"כ שאביו אמר לו מקטנותו שצריך לאהוב ה' ולמסור עליו נפשו כל עת שירצה, אבל אברהם נתגדל אצל אביו הרשע אין לך נסיון גדול מזה.

(כמז סופר, נלאשית ז, כג)

**(כ)**

וביזו דשמע אברהם מפי יצחק שדקדק בדבריו ואמר ואיה השה, ראה בו דפנימית לבבו הולך בדרך הזה שרצונו וחפצו בהמתקת הדינים לשם ה', ומאחר שבחינת יצחק בעצמו וחלק נשמתו הוא

נבחר לקרבן, שע"כ לא יעבוד בו שום עבודה, ובזה אם לא היה מסכים אל המעשה, לא היה מניח שיעקדנו אביו אחר שידע בברור שעקדו ע"מ לשחטו, והוא היה בן ל"ז ואברהם איש זקן, בכ"ז מסר א"ע ברצונו לקרבן, ובזה נשלם הנסיון גם מצד יצחק.

שהגם שכתוב והאלהים נסה את אברהם, כי אצל אברהם לא היה תכלית אחר במעשה זו רק לנסיון, אם מצד המנסה כמ"ש בפסוק א', אם מצד המנוסה, שיש הבדל בין השלמות שהוא בכח ובין השלמות שיוצא מכח אל הפועל שנעשה קנין בנפש, ואם לצורך הרואים שידעו שלא על חנם כרת ה' עמו הברית ונעשה אב המון גוים, ושידעו מעלת הנבואה ואמתתה, שאם היה לאברהם צד ספק באמתת הנבואה, לא היה עושה הפועל הזה, וגם שבוה נתברר לכל העולם אמונת השארת הנפש, שאל"כ לא היה עושה מעשה כזה אם לא ידע בברור כי חיי הגוף מאפס ותהו נחשבו נגד החיים הנצחיים וכמ"ש הרי"א באורך. אבל אצל יצחק היה בזה כוונה אחרת וכו'.

(מלצ"ס פ"י וירל)

**(י"ז)**

הרי שתלה הכתוב באברהם ולא הזכיר יצחק בכתוב כלל. ואי קשיא לך אמאי תלינן מילתא דעקידה באברהם ולא ביצחק, אדרבה עיקר קידוש ה' קדש יצחק בעצמו כדאמרי' בס"פ הנחנק' גבי הא דאמרי דהוחזק לגביה שאני, דאי לא תימא אברהם בהר המוריה היכי שמע ליה יצחק, אלמא ביצחק תליא ששמע וקבל מאברהם, לפי שהיה מוחזק לגביה, ועוד אמרו התם ר' לוי אחר הדברים האלה אחר דבריו של ישמעאל וכו' עד באבר א' אתה מגרה בי וכו', מ"מ עיקר נסיון אברהם כתיב והאלהים נסה את אברהם.

וג"ל המעם לפי שיצחק אפשר לו ליעקד עד שלא יראה לו חרב שעל צוארו, ואז א"א לו לעכב, אבל אברהם היה צריך לכבוש רחמיו מתחלה ועד סוף לעשות בשמחה ובזריות מצות קונו, ולהכי אמרי' "ועקידת יצחק" כלומר שהוא עקד את יצחק בנו יחידו כאלו הוא אינו צריך לכלום, זה תזכור לזרעו שאף הקב"ה יכבשו רחמיו את כעסו כשם שאברהם כבש רחמיו לעשות רצון קונו בלבב שלם.

(ש"ת מהר"ט חלק 3 - אורח חיים סימן ו)

**(יח)**

ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני. אמר לו כשתעשה זה הפועל בי לא תעשנו באכזריות כאילו אין אתה אבי אלא תעשנו באהבה. ויאמר הנני בני כן אעשה בכל פועל שאני עושה אעורר אהבתך, וכן בכל פעם הוא מזכיר בנו, וישם

והנה מה דאנחנו מזכירים זכות אבות בתפלה ולכאורה מה יועיל מעשה אבות להבין והלא אמרו (פנהדרין קד א) לא הציל אברהם את ישמעאל, ורק משום דגם לנו נשאר קצת ממעשיהם הטובים בירושה מהמדות הטובות שלהם, וכמו שאומרים בתפלה מה יפה ירושתנו וע"כ ראוי שיזכור לנו זכותם, והרי אצלנו נשאר בירושה חלק גדול מהנסיון של יצחק יותר ממה שנשאר לנו מהנסיון של אברהם, וע"כ אנחנו מבקשים שיזכור לנו עקדת יצחק כי מעשיו הטובים הוריש גם לנו קצת.

**(צית הלוי פרשת וילא)**

**(כב)**

ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם. מה שתלה הכתוב הנסיון באברהם ולא ביצחק, הוא שכל מעשיהם של אבות הוא יחס אומתנו וקרבותה להשם יתברך מכל משפחות הארמה. וכמו שכל משנה תורה מלא מזה: (כי מאהבת ה' אתכם) ומשמרו את השבועה וכו', ומעשיהם המה לזכרון לבניהם. והנה, העקידה אשר עליה התפלל אברהם "ה' יראה" (כב, יד), הוא לזכרון טוב לישראל, וכמו שאמרו למלך מואב אחרי ששאל מלך מדן אלקיהם של אלו וכו'.

והנה אם זכר הכתוב נסיון של יצחק, אז גם עשו בא לצוד ציד, כי הוא זרעו של יצחק, כמו שכתבו הפוסקים, ועיין שאלות ותשובות מהרי"ט, וריב"ש סימן ל"ח. ואמנם עיין פרק הבונה ז"ן ח"ק – הללו זרעו של יצחק, משמע דרק ישראל נקראו זרעו של יצחק ולא עשו.

אבל על נסיון של אברהם, הלא יהנודר מזרעו של אברהם מותר באומות, "כי ביצחק יקרא לך זרע" – ביצחק, ולא כל יצחק. ואם כן אין זה זכות רק ליעקב, ולא לעשו, שבסיבתו מת אברהם חמש שנים קודם שיצא לתרבות רעה, ולכן אינו זרעו כלל.

ולכן תלה המלאך בשם ה' "ען אשר עשית (את הדבר הזה) ולא חסכת את בנך את יחידך, (כי ברך אברך, והרבה ארבה) את זרעך"... (פסוקים טו – יז), שזה אינו רק של יעקב. וזה שתיקנו קדמונינו בסדור "זהו רחום": זיתיראה לפניך עקדת יחיד, למען ישראל – ולא לזכות לעשו אשר החריב ביתו ושרף היכלו. ועיין ירושלמי תענית פרק סדר תעניות הלכה ד', ולא יצחק נגאל וכו', עיין שם. והבן ודו"ק בכל זה.

**(משך חכמה פרשת וילא)**

**(כג)**

כל המפורשים הקשו, מה שמייחסים העקדה רק לאברהם ולא ליצחק. ובספר בית יעקב הביא בשם המגיד מוואדיסלאוו ז"ל, דקשה מה הרעש בעקדה, הלא אף לפחות שבפחותים אם אמר

מבחינת הגבורות דקדושה, לכן אמר לו בלשונו אלהים יראה לו השה, פירוש מה שאלהים בחר לעצמו בחינת שה הוא באמת מטעם המתקה, לכן אתה שגם אתה בכחינה זו, על כן לעולה בני, וכיון ששמע יצחק דברים כאלה קיבל על עצמו רצון הבורא למסור נפשו בשבילו להמתיק כח הדין ולהתכללו בחסד. הרי מכת דהבין אברהם דעת יצחק שדעתו וחפצו בהליכותו לפני ה' לעשות נחת רוח להבורא בהמתקת הדינים, לכן השיב לו כפי דעתו וחפצו, הרי דהליכותו בקודש בבחינת יצחק היה הכל לכלול שמאלא כימינא, ולעבוד ה' בכל לבבו אף במסירת נפש ממש, ולכן נקרא יצחק אחיד בשמאלא, שכפי פעולת תקונו שעשה בעולם נתן כח להסמרא דקדושה לסייע בזה הכח היפה להשכינה בעת צרכה.

והנה דרגות אברהם שכולו אהבה ושמח מאוד בגדל היסורין, והכל לחסד נחשב לו, והרבה בחינות אהבה וחסד, ואף בהיסורין שלו הלך וגדל במדת החסד והגדולה עד כי גדל מאוד רבות מדת החסד על ידו, לכן החפץ חסד בחר בדרכיו עד מאוד בגדל החביבות והנעימה, ועל כן בעקדת יצחק שתמהו כל הרואים מה שתלה הקדוש ברוך הוא עוצם הנסיון באברהם, ולא תלה הגדולה ביצחק שהקריב את עצמו על גבי המזבח, ואמנם לפי הדברים האלו שעיקר החביבות לפני שמו יתברך במי שמגדל מדת החסד, וכן עשה אברהם שאף בגוף העקידה עצמה הפליא והגדיל גדול החסד בשמחה וחדוה, לכן החביב חביב קודם לפניו יתברך ותלה בו הגדולה.

**(סיקורו של שנת, צמזא השער)**

**(כד)**

הנה בפסוק נזכר עיקר נסיון העקידה על אברהם ולא על יצחק. ובתפלה אנחנו אומרים ועקדת יצחק לזרעו ברחמים תזכור.

והענין דהנסיון של אברהם היה שישחוט בנו יחידו שנולד לו למאה שנה, וביצחק היה הנסיון להיות נשחט, והנה אנחנו רואים בחוש אשר דוחק הפרנסה ואהבת הבנים מביאים את האדם לכמה מכשולים, ומ"מ בודאי דגם אלו האנשים העוברים על חוקי התורה למען אהבת הבנים וכדומה, דהיה מניח עצמו להיות נהרג על קידוש השם, ומוכרח דיותר בנקל הנסיון להיות נהרג ולהאבד מכל וכל מלהיות נשאר בעולם בכל חושיו ורק יחסר לו פרט אחד מהאהוב אצלו, וע"כ נסיון של אברהם אבינו שהיה בפרט אחד וזה הפרט היה אצלו היותר גדול ואהוב אצלו, גדול יותר מנסיונו של יצחק וע"כ נזכר הנסיון העיקר על אברהם.

רבונו של עולם "כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו" לעשות רצונך בלבב שלם, "כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו" ויגלו רחמיך על מדותיך. ותתנהג עמנו ה' אלקינו במדת החסד ובמדת הרחמים. ובטובך הגדול ישוב חרון אפך מעמך ומעריך ומארצך ומנחלתך, והוא כפתור ופרת.

**(נפל דעמי צעוהיית ציוס שזמ קודש פר' וילא דהאי שמה)**<sup>ה</sup>

<sup>ה</sup> שוב מצאתי בספר שפתי צדיקים, שכבר כתב ככל החזיון הזה באורך (אך שם לא כתב ליישב בזה הקושיא למה ייחס הנסיון לאברהם ולא ליצחק), וז"ל שם: כבר הקשיתי לשאול למה נתפרש הנסיון הזה בתורה יותר מכל הנסיונות שנתנסה אברהם אבינו ע"ה, דלפי פשוטו הנסיון הזה הוא הקטן שבכולם כי מי כל בשר אשר ישמע את קול אלקים חיים מדבר אליו שיקריב את בנו ולא יקיים את מאמרו הקדוש, ומה רבותא של אברהם בזה וכו'.

אמנם לפי דרכנו נוכל לומר שזה הנסיון הוא העיקר וכו', דהנה מצאנו כתוב והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמה ודעת יראת ד' היא אוצרו (ישעיה לג, ו). ורימזו לנו חז"ל (שבת לא.) בהשבעה תיבות הראשונים שבפסוק זה את כל התורה כולה וכו', ואחר כל זה מסיים יראת ד' היא אוצרו, להודיע לנו שמדת היראה היא האוצר שבו נכללים כל המדות וכל התורה שאם אין יראה אין כלום כמו שכתוב עקב ענוה יראת ד' (משלי כב, ד) ראשית חכמה יראת ד' (תהלים קיא, י). ואף שעיקר העבודה צריך להיות מאהבה כמו שכתוב (דברים ל, כ) לאהבה את ד' אלקיך ולדבקה בו, עם כל זה בלתי אפשר לבא אל אהבת אמת ולדביקות הכורא יתברך עד שתקדים היראה, שאם לא כן לא יהיה אהבת אמת.

והוא משל לבן קטן שאין לו דעת להבחין בין טוב לרע ואביו רוצה להדריכו בדרך הטוב והישר, אזי צריך האב לאיים עליו שישמע בקולו ויעשה רצונו מחמת יראה וכו', אבל אם הבן מרגיל עצמו בקטנותו לעבוד ולכבד את אביו מחמת יראה, אזי נקבע היראה בלבו שאף בגדלותו שיש בו דעת להבחין טובות אביו העודפות עליו ידבק בו באהבה עזה בכל עת יותר, ואפילו אם ימנע טובתו ממנו באיזה פעם לא יעזוב את אביו מחמת מדת היראה הקבוע בלבו מנעוריו.

כך הנמשל בעבודת הבורא יתברך צריך להיות בדרך זה שירגיל עצמו תחילה במדת היראה מאד מאד, ועל זה אמרו חז"ל (אבות ג, א) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. וזה השער פתח לנו אברהם אבינו ע"ה כי בן שלש שנים היה כשהכיר את בוראו (גדרים לב א), ובודאי ההכרה הזאת היה על ידי יראת הרוממות אשר נגע בלבו למאס בכל החכמות השקרים שבעולם ולבחור בחכמת האמת שהוא חכמת התורה הקדושה וכו', וגם איזן ותיקר מה היה רצונו יתברך בהנבראים שלו על מה ולמה בראם עד שבא לתכלית האמת שידע בחכמתו איך לקיים כל התורה והמצוות באהבה ובשמחה גדולה וכו', שממנו נמשך האהבה עד שמגודל האהבה מסר את נפשו לתוך כבשן האש, כי כל מה שהוסיף להראות אהבתו להבורא יתברך הוסיף לו השי"ת אהבתו וחסדיו הגדולים כמו שכתוב (שה"ש ו, ג) אני לדודי ודודי לי. ואף שתחלת הכרתו בא מכח יראה אבל אחר שהכיר את בוראו עזב את מדת היראה ועבד כל ימיו במדת האהבה והחסד וכו', ולפי שהיה משוקע מאד במדת האהבה זה ימים רבים שעזב את מדת היראה ודבק במדת האהבה לכך נסה אותו בנסיון זה, שהוא מצד היראה והפחד כמבואר בזה"ק (בראשית ק"ט ב) שבשעה שהלך אברהם לעקוד את יצחק בנו אור את עצמו בכח וגבורה שהוא מדתו

לו ה' בודאי היה מקיים, דהלא בידו נפש כל חי, ואם לא ישמע לו יקח בלאו הכי את נפשו.

ותירץ עפ"י משל לבי אנשים שנוסעים לעיר מלוכה, אחד נוסע רק למען לראות יופי העיר, והשני הוליכו אותו בכבלי ברזל לבית האסורים, והחילוק בינו לבין הראשון, דהראשון כמה פרסאות מקודם מתאוה לראות העיר, וכשרואה מגדל העיר שמה, וההיפך בהשני, וכן בשאר אדם אף דהיה מוכרח לשמוע, מכל מקום כל הלילה היה בוכה, לא כן אברהם אבינו היה בשמחה רבה כל הלילה, ובבוקר השכים בזריוות, ושפיר נתייחס הנסיון רק לאברהם דהיה בשמחה כל הזמן, אבל יצחק לא ידע מקודם רק בדרך נודע לו, עיין שם ובערבי נחל [וירא דף מ"א מ"ד ר"ה וברדך], ועיין בספר עשרה למאה להמגיד מוואדיסלאוו [דרוש ה אות ל"ד ודרוש ו אות מ] בזה:

**(פרדס יוסף פר' וירא)**

**(כד)**

עוד יש ליישב, דמה שאמר הכתוב והאלקים נסה את אברהם דייקא ולא נסה את יצחק, יען וכיען שהי' יצחק מקיים כיבוד אב ואם במדה גרושה ונפלאה עד כדי כך שאם צוה לו אביו לעשות כדבר הזה שוב לא היה אצל בגדר נסיון כלל, שהרי היה הדבר פשוט אצלו שצריך לעשות כמו שצוהו אביו בלי שום קושיות ואמתלאות, ונמצא דלא שייך לומר שהאלקים נסה את יצחק, שהרי אצל יצחק אין זה נסיון כל עיקר.

**(ממוך דנבי מורה שלי לשניק פר' מי שרה תשע"ג לפ"ק לכבוד הצרית של נכדי זן חמני היקר מוה"ר צרוך צענדיט ציטראנענצויס נ"ו, ושם נמצא צארכה)**

**(כה)**

יש ליישב בהקדם מה שידוע דאברהם אבינו היה מדת החסד, ויצחק אבינו היה מדת הגבורה והפחד, ויעקב היה אמת, כדכתיב (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב, והנה איתא במדרש (בראשית רבה פרשה ע"ז סימן א) דיעקב אבינו היה הבחור שבאבות, מפני שיעקב אבינו הוסיף על חסד ועל פחד.

ולפי זה אתי שפיר הקושיא, דהנה יצחק היה מדתו מדת הגבורה והפחד, וא"כ אצלו לא היה בכלל נסיון למסור את גופו לה', כמו שעשו כל הצדיקים והחסידים והישרים בכל הדורות, משא"כ אברהם אבינו שהיה מדתו מדת החסד, אצלו שפיר הוי נסיון גדול לכבוש את רחמיו, ולכן כתיב "והאלקים" נסה את "אברהם", דשם אלקים רומז על מדת הגבורה והפחד, ורצה ה' לראות איך יעשה עבודה כזו כשצריך לעשותו במדת הפחד, וכמו שאנו מתפללים בכל יום ויום אחר אמירת פרשת העקידה,



**(כו)**

עוד יש ליישב, על פי מה שראיתי באוזה ספר (ושכחתי שמו), שביאר בארוכה מהו היחוס הגדול של אברהם אבינו שהלך לעשות מצות בוראו ולציית לדבר ה' שציוה לו במפורש לילך ולהעלות את בנו לעולה, והלא כמה וכמה אנשים בכל הדורות הניחו עצמם ליהרג על קידוש שמו ויתברך, ובפרט מי שנצטוו על זה מפי השי"ת בכבודו ובעצמו. ותיירץ שם, שעיקר החידוש הוא מה שאברהם אבינו הלך לעשות המסירות נפש באהבה ובשקידה ובזריזות ולא אחר הדבר, כדכתיב (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו בזריזות, כדפירש רש"י שם "וישכם" נודרו למצוה, "ויחבוש" הוא בעצמו ולא צוה לאחד מעבדיו, שהאהבה מקלקלת השורה, עכ"ל.

ועל פי זה נפל בדעתי שיש לתרץ קושייתנו באופן חדש, דאכן מצינו בכל הדורות שבני ישראל מסרו עצמם להריגה ולשחיטה למען כבוד שמו יתברך, אבל כל זה היה גופותיהם של עצמם, אבל לא נתנסו לילך ולשחוט את אחר, ובפרט בנו האהוב עליו יותר מנפשו, ולזה כתיב והאלקים נסה את "אברהם", ולא כתיב "יצחק", שיצחק מסר את עצמו לישחט, וזה אינו רבותא כל כך, שזה מצינו אח"כ לרוב בכל הדורות, אבל לילך ולשחוט אחר, ובפרט בנו האהוב עליו כל כך, זהו באמת נסיון גדול.

**(ממה שנמחש לי כעת נשנת תשע"ה)**

**(כז)**

כבר נמצא אתי בכתובים כמה וכמה אופנים ליישב מה שנאמר והאלקים ניסה את אברהם, ולמה לא כתיב "את יצחק", וכבר הזכרנו ג"כ שלפי דברי האחרים שהביא האבן עזרא מתורץ

של יצחק שממנו נמשך הפחד והיראה כמו שכתוב (בראשית לא, מב) ופחד יצחק היה לי.

ואגב דאתא לידי אומר מה ששמעתי אומרים בשם אדמו"ר מהר"ם זללה"ה על פסוק (כב, ז) ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני, דלכאורה מיותר, ואמר הוא ז"ל דכך פירושו כי כשראה יצחק את אביו נאזר בגבורה שלקח את האש ואת המאכלת והולך לשחוט אותו היה מתמיה מאד עליו, ויאמר אליו אבי ר"ל הלא אתה אבי שאתה דבוק תמיד במדת החסד לאברהם ואיך אתה יכול לעשות זאת המעשה שהוא ממדתי מדת גבורה, ויאמר הנני בני ר"ל אברהם השיב לו כעת עתה אני מלוכש במדת בני שהוא היראה, וילכו שניהם יחדיו ר"ל שהיו שניהם שוים במדת היראה.

וזה היה ענין הנסיון הזה אם יקיים מצות הבורא יתברך גם במדת הפחד והיראה, כי באמת הוא נסיון גדול לאותו צדיק שעובד תמיד באהבה ובדביקות גדול שישפיל את עצמו לעבודת היראה והפחד שהוא בחינת התרחקות וצריך להתעורר את לבו לזה כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים וכו', יע"ש עוד שהאריך בזה באריכות ובמתיקות, ואין כאן המקום להעתיק את כולו.

בפשיטות, שם"ל שהיה קטן בן חמש שנים<sup>ב</sup>. אבל לרש"י ע"פ קבלת חז"ל שהיה בן ל"ז שנה, קשה למה לא הזכיר הנסיון של יצחק.

ועתה בשבת קודש זו נפל בדעתי לומר עוד ישוב, בהקדם דברי המדרש שרש"י מזכירו על הפסוק ויהי אחר הדברים האלה, וזה לשון רש"י: אחר הדברים האלה ויש אומרים אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל בן שלש עשרה שנה ולא מיחה, אמר לו יצחק באבר אחד אתה מיראני, אילו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני לא הייתי מעכב, עכ"ל. ועפ"י נתגדל הקושיא פי כמה, למה כתיב והאלקים נסה את אברהם, ולא כתיב את יצחק.

אמנם יש לומר הכוונה בזה, על פי המובא בספרים הק, על המעשה של הפרה אדומה שנוולד לו לדמא בן נתינה הגוי באשקלון, כדאיתא במסכת קידושין (דף לא.) וזה לשון הגמ', בעו מיניה מרב עולא עד היכן כיבוד אב ואם, אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו, פעם אחת בקשו חכמים פרקמטיא בששים ריבוא שכר והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו וכו', לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו שנוולדה לו פרה אדומה בעדרו, נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא, עכ"ל. ואיתא בספיה"ק דלכאורה יש להבין למה קיבל הגוי בשכרו דווקא "פרה אדומה", אלא הענין הוא היות שנתהוה קטרוג בשמים על מה שהגוי מסר נפשו למען כבוד אביו, סיבב השי"ת כך שיוולד לו פרה אדומה בעדרו, ובני ישראל יפזרו על זה הון רב, בכדי להראות שהגם

<sup>ב</sup> וז"ל (בראשית כב, ד): י"א איך אמר אברהם ונשובה. ואחרים ענו כי היה בדעתו להביא עצמותיו, ואברהם דחם בדברים, כדי שלא יסורו עד שובו, ושלא ירגיש יצחק ויברח. ורז"ל אמרו שהיה יצחק כאשר נעקד בן שלשים ושבע שנים. ואם דברי קבלה נקבל. ומדרך סברא אין זה נכון, שהיה ראוי שתהיה צדקת יצחק גלויה, ויהיה שכרו כפול משכר אביו שמסר עצמו ברצונו לשחיטה, ואין בכתוב מאומה על יצחק. ואחרים אמרו שהי' בן חמש שנים, גם זה לא יתכן, בעבור שנשא עצי העולה. והקרוב אל הדעת שהיה קרוב ל"ג שנים, והכריחו אביו ועקדו שלא ברצונו. והעד שאביו הסתיר הסוד ממנו, ואמר אלהים יראה לו השה, כי אילו אמר לו אתה העולה, יתכן שיברח.

<sup>ג</sup> וז"ל רש"י בפרשת תולדות (בראשית כה, כ): "בן ארבעים שנה" שהרי כשבא אברהם מהר המוריה נתבשר שנוולדה רבקה, ויצחק היה בן שלשים ושבע שנה, שהרי בו בפרק מתה שרה, ומשנוולד יצחק עד העקידה שמתה שרה שלושים ושבע שנה, ובת תשעים היתה כשנוולד יצחק, ובת מאה עשרים ושבע כשמתה, שנאמר (כג, א) ויהיו חיי שרה וגו', הרי ליצחק שלושים ושבע שנים, ובו בפרק נולדה רבקה, המתין לה עד שתהא ראויה לביאה שלש שנים ונשאה.



על כן דעת לנכון נקל, כי בעת העקידת יצחק אשר אברהם אבינו היה איש יחידי, כי הנשמות של הכלל היה כבר ביצחק, מובן מהנ"ל שהששים רבוא נשמות ישראל שהיו כבר ביצחק מעת שיצאו מאברהם והוא נשאר פרטי ויחיד היה נסיונו גדול פי כמה משל יצחק, שסייעו לו נשמות של הכלל ששים רבוא, ודו"ק.

ידידך דושי"ת, חיים ישעי' קעניג

ח"י כסליו תשע"ד לפ"ק

**(כט)**

אפשר לתרץ זאת על פי מה שמצאתי בס"ד בספר "ניצוצי שמשון" מתורת רבנו הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי זיע"א לפרשת וירא על הפסוק "ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני" (כב ז), וז"ל: כתבו המקובלים (מגלה עמוקות פרשת וירא ד"ה או עתה ידעתי (השני)) בשעת העקידה נחלפו נשמותם של יצחק ואברהם, דהיינו בסוד חילוף חסד בפחד ופחד בחסד. וזה ויאמר אבי, פירוש אנכי אבי, ויאמר הנני בני. וזה סוד בבעל הטורים בפרשת ויצא (כח יג) "אנכי אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק". ותימה למה לא אמר גבי יצחק אביך כמו באברהם. אבל השתא אין תמוה, כי משעת עקידה נעשה אברהם, יצחק. וכן יצחק נעשה אברהם. ולכן כתיב (כב א) "והאלהים נסה את אברהם ולא את יצחק, עכ"ל. (כ"ו ר' יוסף יוזפא מפרנקפורט).

שבוע טוב ובשורות טובות

רן יוסף חיים מסעוד אבוהצירא

מח"ס מריח ניחוח עפולה.

(גליון מריח ניחוח פרשת מולדות תשע"ד)

**(ל)**

למה לא מתייחס נסיון העקידה ליצחק אלא לאברהם

לכבוד הגה"צ מגדולי מוכה הרבים בדורנו

מו"ה רבי אלכסנדר אליעזר קנאפלאר שליט"א

ראיתי בבטאון האדיר "דמשק אליעזר" שהקשתם על הפסוק ויהי אחר הדברים האלה והאלוקים ניסה את אברהם, וגו'. (בראשית כ"ב, א'), למה לא מתייחס נסיון העקידה ליצחק, אלא לאברהם, ע"ש נפלאות, וכן היה עוד תגובות בגליונות הבאים אצלכם, ע"ש.

א) הגה בבטאון "אשכול יוסף" לידידי הגאון רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א, פרשת וירא תשע"ד, (גליון 65) חקר גם כן למה לא

שהגוי מוסר נפשו למצוה שכליות, אבל בני ישראל מוסרים נפשם גם למצוה פרה אדומה שהוא מצוה חוקית וגזירה שאין יודעים הטעם.

היוצא לנו מזה, שהתורה הק' נתן לו דווקא פרה אדומה, כדי שבני ישראל יקיימו בזה המצוה של פרה אדומה להראות שבני ישראל עדיין חשוכים וגדולים יותר מן הגוים. וזה יש לומר ג"כ הכוונה לעניינינו בדברי רש"י, שענין עקידת יצחק היה כדי לסתום פי המקטרג, שהיה גדול בן י"ג שנה בעת המילה, שהרי יצחק היה בן ל"ז שנה, ואפילו הכי מסר נפשו לה', בכל אבריו וגופו, ולא עיכב.

עכ"פ היוצא לנו מזה, שלגבי יצחק לא היה נסיון גדול כל כך, מאחר שהיה מוכן לזה, ואדרבה התפאר על זה בפני ישמעאל שעומד הכן להזיבח לפני ה'. משא"כ לגבי אברהם אבינו שפיר היה נסיון גדול, ושפיר כתיב והאלקים נסה את "אברהם", והבן.

(ממה שמדשמי נעוהשי"ת צננת מש"ס לפ"ק, ועדיין לא נלפסו)

**(כח)**

מכתב שקיבלתי מאת הרה"ג הישיש המפורסם וכו' מוה"ר רבי חיים ישעי' קעניג שליט"א

אב"ד דקהל חשק שלמה דיאקע, ומח"ס שו"ת חקי חיים י"ב הלקים:

לכבוד אהובי ידיד נפשי, האי צורב שעוסק בחוקי חורב, שם לילות כימים, כבוד מו"ה אלכסנדר אליעזר קנאפלאר נ"י, ברוקלין יע"א.

אחדשה"ט באהבה רבה.

הנני באתי על דבריך שעמדת על מקרא קודש, מפני מה כתוב והאלקים נסה את אברהם, הלא יצחק אבינו היה בן ל"ז שנה בעת העקידה, וידע הליכתו שהוא לעקידה, ככתוב זילכו שניהם יחדיו, שהלך בשמחת הנפש כמו אברהם אביו, כאשר יכנס לחופה. לפי"ז הלא הנסיון של עקידה היה ליצחק גדול משל אברהם.

מה שנ"ל בפירושא דהא מלתא, על פי המובא בספה"ק אך פרי תבואה, אשר כלל נשמות של ששים רבוא, כלומר האבות הקדושים כללו בתוכם נשמות של ששים רבוא, דהיינו בראש היו באברהם אבינו, וכשנולד יצחק נכנסו הנשמות של הכלל מאברהם ונכנסו ביצחק, וכשנולד יעקב יצאו הנשמות של כלל ונכנסו ביעקב, והם שם לנצח, ככתוב תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב.

מתייחס נסיון העקידה ליצחק, אלא לאברהם, והביא ותירץ שם בתשעה אופנים נפלאים. ע"ש.

(ב) והנה מצאתי בס"ד באבן עזרא (בראשית כ"ב, ד') שהקשה קושיא זו, וכתב חידוש עצום, וז"ל, והקרוב אל הדעת שהיה [יצחק] קרוב ל"ג שנים, והכריחו אביו ועוקרו שלא ברצונו, והעד, שאביו הסתיר הסוד ממנו, ואמר אלקים יראה לו השה, כי אילו אמר לו אתה העולה, יתכן שיברח. עכ"ל. ועע"ש.

(ג) ידידי היקר הגאון רבי רן יוסף חיים מסעוד אבוחצירא שליט"א, מח"ס "מרי"ח ניחוח", כתב לי בזה, וז"ל:

בענין מה שהבאתם בגליון היקר והנפלא "גם אני אודך" לפרשת וירא (תשע"ד), למה מיוחס נסיון העקידה לאברהם אבינו ע"ה, ולא ליצחק אבינו ע"ה, והרי יצחק הוא זה שנעקד על גבי המזבח. ותירצתם באופן נפלא.

ואפשר לתרץ זאת על פי מה שמצאתי בס"ד בספר "ניצוצי שמשון" מתורת רבנו הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי זיע"א וכו' (אמר המניה, כבר הועתק לעיל באות כ"ט).

כברכת כהנים באהבה כעתירת

**נמליאל הכהן רבינוביץ**

מח"ס "גם אני אודך"

ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

(א"ט)

והאלהים נסה את אברהם. מקשים למה לא נאמר והאלהים נסה את יצחק, וגם מה הוא הנסיון לשמוע צווי של הקב"ה.

ותי' החי' הרי"מ זצ"ל, דלא קשה שבאם שהי' לאאע"ה קצת נגיעה בעצמו, הי' עלה על דעתו באמת הפשט שכוונת והעלהו לעולה הוא רק להעלותו ולא לשחטו, שהוא שמע באמת מקודם כי ביצחק יקרא לך זרע, רק מהדביקות והתשוקות לעשות רצון קונו נתבטל משלו לגמרי שלא הי' לו שום נגיעה לאהבת בנו יחידו הוא יצחק, והי' אומר, את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, שהצווי הי' שיעלהו לעולה עם אותו האהבה מבנך יחידך ולא לסלק אהבתו, שהרי אדם יוכל לסלק האהבה.

והי' מסיים זה הוא אמת דבשעת נסיון האדם לאו הוא אותו האיש אשר הי' מקודם ונסתלק ממנו בהירתו והשגתו ודביקותו ובעת הנסיון לא יוכל האדם לעזור א"ע, רק שצריך האדם מקודם בשעה שאדם ברור וצלול ויש לו הבהירות להכין את עצמו ולתקוע בלבו האמונה הפשוטה כיתד אשר לא תמוט, שיוכל אף בחשכות ובזמן סילוק הבהירות לכבוש את יצרו באמונתו ומתחזק לשוב אל בוראו לעמוד בנסיון, ועל זה נאמר בזה"ק וירא

את המקום מרחוק, והי' מסיים אברהם אבינו שנתנסה בעשרה נסיונות כנגד עשרה מאמרות, לא הוצרך הנסיונות בעדו רק לפעול לדורות לישראל, וזה שנאמר ויקרא אברהם את שם המקום ההוא ד' יראה שישאר המקום הזה לדורות, רק שיהי' נגיעה קצת מה, להתחברות במעשה אבות, וכל ישראל בפרט ובכלל יצטרכו לראות ולהכין א"ע לעמוד בנסיון ובכלל הידוע מחז"ל שיהי' נסיונות קודם ביאת משיח, והי' מסיים שמתנה טובה הוא שהודיע לנו חז"ל זה מקודם.

(שיט שרפי קודש)

(ל"ב)

הקושיא מפורסמת, למה תלה הנסיון באברהם ולא ביצחק. ונראה דידוע גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, וידוע כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, נמצא יש יצר הרע למצווה ועושה מפי ממי שאינו מצווה, וכאן בעקידה היה ציווי מהוא יתברך לאברהם ולא ליצחק, כמאמר הכתוב קח נא וגו', נמצא היה אברהם מצווה ועושה ויצחק אינו מצווה, והיה היצר הרע של אברהם גדול משל יצחק, ולכך תלה הנסיון מפי באברהם מביצחק.

(מפארת עזיאל)

(ל"ג)

או יאמר, משום דהנסיון אינו אלא למי שהבריות מסתפקין בו אם הוא צדיק אם לאו, משא"כ למי שפעולתו ומעשיו מפורסמין בין הבריות שאין צריכין ראיה ויצחק שהיה צדיק בן צדיק לא היה צריך לנסיון כלל, משא"כ אברהם היה צריך לנסיון זה כדי שיהיה מפורסם בין הבריות, והבן כי ברור.

(מפארת עזיאל)

(ל"ד)

נראה לי, דהנה הקושיא מפורסמת למה תלה הכתוב הנסיון באברהם ולא ביצחק שהי' בן ל"ז שנה, ופשט צוארו לשחוט עצמו.

ויש לומר, דהנה חלק גדול מצדקתו של יצחק היה מאברהם אביו שחנכו מזמן נעוריו למסור נפשו לרצון השי"ת, ולפיכך אין רבותא כל כך מה שיצחק פשט צוארו לשחוט עצמו, כי הוא נתחנך מקטנותו בזה, וידע כי אי אפשר לעבור על רצון הבורא ית'. אבל אברהם שהכיר את בוראו מעצמו, הוי זה רבותא גדולה, לכן נקראת הנסיון של העקידה על שמו.

ובזה אפשר לפרש ג"כ הפסוק (כב, יב) עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, דכיון שיצחק הקריב את עצמו על גבי המזבח אע"פ שהוא היה בן ל"ז שנה, ע"כ שהוא גם מפני שלא חשכת את בנך את

אפיקורסות בעולם. וכן עמלק היה הראשון ללחום עם ישראל בצאתם ממצרים אשר שמעו עמים ירגזו וגו', כמאמר חז"ל על פסוק אשר קרך בדרך, משל לאמבטיה רותחות וכו', אף על פי שנכוה ברותחין מכל מקום הוקיר האמבטיה לאחרים, כי עשה התחלה לאומות להלחם עם ישראל, וראשית גוים עמלק. לכן ואחריתו עדי אובד, ונענש יותר מכל האומות. וכמו כן במדה טובה, הראשון המתחיל הוא האב המורי'ש כח המדה הטובה שעשה לבניו אחריו. ואברהם היה הצדיק האמיתי הראשון בעולם, כמו שכתוב (ישעיהו נ"א) הביטו אל אברהם אביכם וגו', כי אחד קראתיו וגו', וכתוב (יהוקאל ל"ג) אחד היה אברהם. וכדאיתא במדרש כשהלך אברהם לעקידה עמד היצר הרע לשמן לו ועשה נחל שוטף באם הדרך, ואברהם עבר עד צוארו במים, ומסר נפשו להתגבר על יצרו בכל כוחותיו. גם שיבר כל צלמי אביו, ומסר נפשו לכיבושן האש לבער עבודה זרה מן העולם ולהודיע כי רק ה' הוא אלקים. והוא עשה בזה הכנה לדורות עולם, שכל יהודי שיעמוד ללחום מלחמת ה' בכל כוחו, יעמוד לו זכותו לסייעו להתגבר על היצר הרע, וממנו באו לנו כל חמדות טובות בירושה. כמו"ש מה טוב חלקנו וכו' ומה יפה ירושתנו. וכן כתב בספר שבט יהודה, דמלך ספרד שאל לחכם אחד על אלו הקדושים שסבלו עינויים קשים על קידוש ה', ואמר לו כי נמשך להם בירושה מאברהם שמסר נפשו לכבושן האש על קידוש ה'.

לכן כשאמר משה לה, והן לא יאמינו לי, אמר לו ה', ישראל הם מאמינים בני מאמינים. וקשה הלא די מה שאמר עיקר היחוס, שהם בעצמם מאמינים. אך לפי שהיה משה מתפלא על ישראל שהיו בגלות מצרים. גוי בקרב גוי, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה. ומאין תבא להם פתאום מדרגת האמונה שהוא יסוד כל התורה הקדושה, כמו שכתבתי לעיל ריש פרשת בראשית. לכן אמר לו ה' אל תתפלא על זה כי הם בני מאמינים. ומאברהם בא להם דבר זה בירושה. כמו שכתוב תשורי מראש אמנה. זה אברהם שהיה ראשון למאמינים דכתיב והאמין בה'

**(קומץ המנחה פרשת אמור, הוצא נשער נת רביס פרי וילא)**

**(15)**

אחר הדברים האלה והאלקים ניסה את אברהם וכו'. צריך להבין אמאי קאי דאמר אחר הדברים האלה, וכבר פרשתיו. וכעת נ"ל, הנה הנסיון היה כדי להראות לעמים גודל אהבת אברהם אע"ה להקב"ה וכי מסר בנו יחידו להקריבו לה', וממנו ילמדו דורות הבאים למסור נפשם ולא יחמלו ויחוסו על בניהם. והנה אין הוכחה מן העקידה כ"כ, אולי היה אברהם אכזר בטבע ויש מתאכזרים על בניהם, ובפרט זקנים אין רחמנותם כ"כ בטבע כידוע.

יחידך ממני מנעוריו, רצה לומר שלא מנעת מאת בנך את עבודתי, אלא אדרבה נתת האמונה המהורה בלבו מנעוריו, להקריב את עצמו מפני רצון הבורא, וממילא ניכר כי ירא אלקים אתה.

**(מידושי אגדה, להגאון רבי מנחם כ"ץ מפרוסטיק ז"ל)**

**(16)**

המפרשים ז"ל דקדקו דלמה לא תלה הנסיון ביצחק, היה לו לנסות את יצחק, עי"ע.

ואפשר בהקדים הא דכתבו ז"ל דג' אבות תקנו חטא אדם הראשון, אברהם תיקן ע"ז שהושלך לכבושן האש כדי שלא יעבוד ע"ז, ויצחק תיקן ש"ד בעקידה, ואעפ"י שלא נשפך דם יצחק היה במחשבה לישפך, יעקב תיקן ג"כ, דלעולם לא ראה טיפת קרי מימיו, דכתיב כחי וראשית אוני, עכת"ד.

ואפשר דלכן תלה הנסיון באברהם ולא ביצחק, דהא יצחק אין צריך לנסותו דבע"כ צריך לתקן ש"ד של אדם הראשון שהוא גלגולו, כדכתב הר"ב עמודיה שבעה ז"ל בשם האר"י זלה"ה, ודו"ק.

**(ספר קול יעקב, להג"ר יעקב רוקס ז"ל)**

**(17)**

הקשו מפרשים, מה זה גודל החידוש מאברהם אבינו שהעלה את יצחק בנו לעקידה, עד שאנו מבקשים בתפילת מוסף לראש השנה, ותראה לפניך עקידה שעקד אברהנו אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח וכבש רחמיו וכו'. והלא כמה אלפים צדיקים מישראל אשר הערר למות נפשם על קידוש ה' וסבלו עינויים קשים בלי שיעור, וכמה וכמה שחטו את בניהם בידיהם בזמן השמד ר"ל. כמו שכתוב כי עליך הורגנו כל היום וגו'. ואם קשה מאי רבותא דאברהם יותר, ואדרבא הם לא שמעו מפיו יתברך שימסרו נפשם, אלא שמצות ה' עליהם בתורה ואהבת את ה' וגו', אבל אברהם שמע מפיו יתברך.

והענין כי ידוע שבכל דבר ההתחלה הוא כמו שכתוב כל התחלות קשות, והוחלט בפי המליצים, ההתחלה הוא יותר מחצי הכל, ולכן אמרו חז"ל (הוריות י"ב ע"א) אמר אביי השתא דאמרת סימנא מלתא הוא יהא אדם רגיל לאכול בראש השנה קרא ורוביא ותמרי, כי התחלת דבר הוא סימן לכל הדבר. וכן בכל דבר הראשון המתחיל הוא העיקר, כמו קין היה הרוצח הראשון בעולם, ואילו לא היה שום אדם מתחיל להרוג אדם לא היה רציחה בעולם, וכן נמרוד היה אפיקורס הראשון בעולם, כמו שכתוב הוא החל להיות גיבור ציד לפני ה', ועל ידו נשאר ענף

זהו הנסיון שלא היה למלאות אהבתו בשלימות, ולענ"ד נראה עוד לתרץ, כי יצחק כבר אמר לישמעאל שהוא מוכן להיות נשחט, וכבר הוכן בדעתו, אבל אברהם לא היה מוכן לכך כלל מקודם.

עוד נראה כי בשעה ששלחה שרה את הגר עם בנה, אברהם מתחלה לא היה מתרצה לשלוח את ישמעאל בנו הגדול, אבל הקב"ה אמר לו 'כל אשר תאמר שרה שמע בקולה, ומה יהיה עמך' כי ביצחק יקרא לך זרע, ועכשיו כשצריך לשחוט את יצחק, מתעורר אצל אברהם נסיון למה שלח את בנו הגדול ולעשות מעשה אכזריות על חשבון שיהיה לו יצחק, ועכשיו שיצחק נשחט מתעורר ענין ישמעאל, אעפ"כ לא עשה חשבונות.

ולפי מה שאמר החי"מ הרי"מ והשפת אמת שבשעת עקידה ישחוט בנו עם אותו אהבה שהיה לו מקודם, פירושו שיכנס לשחיטה עם אהבת בנו, ונסיון זה יכול רק אברהם לעשות, כי יצחק לא היה לו אהבת עצמו ולא שייך לומר שיעקר עם אהבת בנו.

**משה שמעון בינעמה**  
א גוט שבת בשמחה ובבריאות

**(מ)**

ובעת בעת סגירת הגליון נפל בדעתי לומר עוד, עפ"מ"ש בסי' ליקוטי כרם שלמה (פר' וירא) עמש"כ רש"י עה"פ ויאמר אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, אמר אברהם אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם, אמר לו אל תעש לו מאומה, אל תעש בו מום, ע"כ. ודבר זה הוא לכאורה מקושי הבנה.

ומבאר דהנה נודע דכל מצוה יש בה חלק המחשבה, וחלק הדיבור, וחלק המעשה. אבל ישנם אנשים קלי הדעת ופחותי ערך אשר אומרים שאין העיקר לקיים מצות ד' בפועל ממש, רק העיקר הוא שיהי' להם "לב ורגש יהודי" ורגיל על לשונם המאמר, רחמנא לבא בעי (סנהדרין ק"ז ע"ב), ומהפכים הכוונה לומר דסגי במחשבת הלב לבד בלי מעשה. ולפי"ז יש לומר, דאברהם אבינו כששמע ציווי הקב"ה, אל תשלח ירך אל הנער, חשש שמא ילמדו מזה הקלים והפוחזים בדורות הבאים, שבמחשבה לחוד סגי, לכן רצה להטיף מיצחק מעט דם, להורות לדורות עולם דהעיקר הוא המעשה בפועל, לזה אמר לו הקב"ה, דאעפ"כ אל תעש לו מאומה, כי כבר הי' מוכן מששת ימי בראשית איל תמורת יצחק, ובו קיים אברהם המעשה בפועל, ועל כל עבודה שעשה הי' מתפלל ואומר יהי רצון שתהא זו כאילו עשוי' בבני, (כמבואר ברש"י עה"פ ויעלה לעולה תחת בנו).

ולפי דברי קדשו אתי שפיר בפשיטות למה נתייחס הנסיון לאברהם ולא ליצחק, שאצלו היה הנסיון גדול ביותר לבסוף כשלא היה יכול לקיים מצות ה'.

**תם ונשלם שבת לא-ל בורא עולם**

אלא הלא נודע בשערים ונתפרסם בעולם טובת לב של אברהם, וכי גמל חסד עם זרים, היה מאכילם על שלחנו כדכתיב סמוך ממש ויטע אשל בבאר שבע, ואמרו ז"ל (רש"י סוטה י. ד"ה פונדק) נוטריקון אכילה שתיה לוויה, ונודע דבר זה בעולם כי יוגר אברהם בבאר שבע ימים רבים, וקו"ח שרחמנותו על בנו יחידו, וראה הי' כי עתה ראוי לנסותו בכנו יחידו מאחר שנתוודע ונתגלה רחמנותו לעיני כל, והיינו אחר הדברים האלו שכתובים סמוך לו ויטע אשל וישב שם ימים רבים והאלקים נסה את אברהם, כנ"ל נכון.

**(כתב סופר פ"י וירא)**

**(לח)**

והאלקים נסה את אברהם. כבר עמדו בקושיה מה זה נסיון כ"כ שהיה מוכרח עפ"י ד' ואנה מפניך אברה, והי' ויכל ליטול נשמתו בלאו הכי, ועוד למה נקרא הנסיון על שם אברהם הלא היה הנסיון גדול יותר ליצחק. וכבר אמרנו בזה במקום אחר. (עין בד"ה הסמוך.)

ועוד נ"ל כי הי' ציוה לאברהם קח נא את בנך וכו', ולא צוה על יצחק כלל שימסור עצמו להקרבה, ואילו לא רצה יצחק לא היה לו עונש ולא עבר פי ד', אלא על אברהם היה הצווי שיעלהו לעולה כשירצה יצחק, והיה באפשר לאברהם להנצל עצמו מזה כשהיה אומר ליצחק שד' ציוהו שיקחהו לו לעולה ולו לא ציוה, ואם לא ירצה יצחק הוא עשה את שלו, אבל אברהם אמר ליצחק אלקים יראה לו השה שבחר בו, וסבור יצחק כי כך ציוהו הי' שיהיה לו לעולה, וזה היה נסיון של אברהם שהיה יכול למלט עצמו מזה ולא עשה, כי חפץ ורצה להקריב בנו לד'. לכן לא ציוה ד' על יצחק כי א"כ לא היה נסיון כ"כ, שהיה מוכרח, לכן צוה רק על אברהם, ולכן נקרא הנסיון ע"ש אברהם, ואתי שפיר הכל. ואתי שפיר ג"כ לא חשכת את בנך ממני, היינו שהיה בידו למנוע כשהיית אומר לו שאין הציווי עליך רק עלי ולא עשית כן, וזה היה עיקר הנסיון וק"ל.

**(כתב סופר) \***

**(לט)**

**לכבוד הרב המזכה את הרבים בדברי תורה,**

**הרב אלכסנדר קנאפלער שליט"א**

בענין הקושיא הידוע למה התייחס זכות עקידה לאברהם יותר מן יצחק, יש בספר יסוד אמונה פרשת לך שעיקר הנסיון שאחר כל האהבות שנכנס בלב אברהם על בנו, ורצו אפי' להנקה, או לעשותו בעל מום בעבור אהבת השם, שוב נאמר לו שלא ישחט,

\* וכן כתב בספר שושנת אברהם, הובא בספר שער בת רבים.

# עשרה מאמרים

## בגודל מעלת אמירת פרשת העקידה

היות שהימים הקדושים ממשמשים ובאים, ואנחנו מתפללים (בסדר תפלת מוסף לראש השנה) **"וְעִקְדַת יִצְחָק לְזֵרְעוֹ הַיּוֹם פְּרִתְמִים תִּזְכָּר"** – לכן אמרנו להוסיף בתוך הגליון עשרה מאמרים בגודל מעלות אמירת פרשת העקידה, לכבוד יו"ט, ישמע חכם ויוסיף לקח.

פרשת העקידה, שתגן עליהם מכל מקרים רעים. ובת קול יוצאת ואומרת: אל תעש לו מאומה. ע"כ וכל הספרים מלאים מתועלת אמירתה, "וטוב לומר בכל יום פרשת העקידה" (טור סימן א'), כדי להזכיר זכות אבות לפני הקב"ה, וגם להכניע היצר לעבוד השי"ת, כמו שמסר יצחק את נפשו. (בית יוסף).

- ה -

גודל מעלת אמירת העקידה מבואר בזהר הקדוש וזה לשונו, לא אית מאן דמבטל מותנא מן בני אנשא כקרובן דעקידת יצחק כו' ועקידת יצחק מעלייא לישראל לאדברא ליה בכל יומא בגלותא דתגין עליהון מכל מרעין בישין. וקלא נפיק ואמר אל תעש לו מאומה. וזכות אבותו יגן עליהון ממרעין בישין עכ"ל. גם בתיקוני זוהר ובכתבי הארז"ל וכל הספרים מלאים מגודל מעלת אמירתה.

(סידור תפלת כל פה)

- ו -

שמעתי בשם מורה"ר זצלה"ה, שפעם א' הזכיר לפניו מ"ש בסידור האר"י שלא לאמר פרשת העקידה בשבת, והשיבו: וכי בשבת אין לו מחשבות [משמע שפרשת עקידה מועלת למחשבות זרות.

(אמרי פנחס, שער ג' אות קמ"ה, הובא בגליון מבאר רבותינו שנה ה' גליון ז')

- א -

אמירת פרשת עקידה בכל יום, מבטל מיתה מבני אדם. ומגין מכל חולאים רעים ומכפר עון.

(סידור יעב"ץ, סימן א')

- ב -

אומרה בטעמים ובכונה עצומה. ויבין עד כמה מגיע עבודת השם ית', שאברהם אבינו ע"ה שמח לשחוט לעולה בנו יחידו אהובו מנפשו, ויצחק בן ל"ז שנה סבר וקיבל ברצון גמור לעבודת השם ית' ויאנה על ביצורו בעבודה ויתחזק על להבא.

(סידור יעב"ץ, שם)

- ג -

איתא בשו"ע (סימן א') טוב לומר פרשת העקדה וכו'. וכתב במ"ב דיכול לאמרו אפילו בשבת. ואין די באמירה אלא שיתבונן מה שהוא אומר. וטעם האמירה כדי לזכור זכות אבות וגם כדי להכניע יצרו כמו שמסר יצחק נפשו.

(סידור ישועות ישראל)

- ד -

מעלת אמירת פרשת העקידה גדולה עד מאד. וכתוב בזה"ק שאין לך דבר שמבטל המות מבני האדם כאמירת פרשת העקידה, וטוב לישראל להזכיר בגלות בכל יום

- 1 -

ויואמר אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה. וברש"י, אמר אברהם אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם, אמר לו אל תעש לו מאומה, אל תעש בו מום, ע"כ. ודבר זה הוא לכאורה מקושי הבנה, מאחר שראה אברהם אבינו שאין רצון הקב"ה שישחוט את יצחק, מדוע רצה לעשות בו חבלה ולהוציא ממנו מעט דם. ויתכן לומר הכוונה בזה, הנודע דכל מצוה יש בה חלק המחשבה, וחלק הדיבור, וחלק המעשה. אבל ישנם אנשים קלי הדעת ופחותי ערך אשר אומרים שאין העיקר לקיים מצות ד' בפועל ממש, רק העיקר הוא שיהי' להם "לב ורגש יהודי" ורגיל על לשונם המאמר, רחמנא לכא בעי (פנהרדין ק"ו ע"ב), ומהפכים הכוונה לומר דסגי במחשבת הלב לבד בלי מעשה. ולפי"ז יש לומר, דאברהם אבינו, כששמע ציווי הקב"ה, אל תשלח ירך אל הנער, חשש שמא ילמדו מזה הקלים והפוחזים בדורות הבאים, שבמחשבה לחוד סגי, לכן רצה להטיף מיצחק מעט דם, להורות לדורות עולם דהעיקר הוא המעשה בפועל, לזה אמר לו הקב"ה, דאעפ"כ אל תעש לו מאומה, כי כבר הי' מוכן מששת ימי בראשית איל תמורת יצחק, ובו קיים אברהם המעשה בפועל, ועל כל עבודה שעשה הי' מתפלל ואומר יהי רצון שתהא זו כאילו עשוי' בבני, (כמבואר ברש"י עה"פ ויעלהו לעולה תחת בנו).

(ליקוטי כרם שלמה, פרשת וירא)



- 2 -

פרשת העקידה יאמר בכונה גדולה וישים עיניו ולבו עד כמה מגעת עבודת ה', שאברהם אע"ה גמר בלבו בלב שלם, ושמח לשחוט בן יחיד אשר אהבו יותר ממנו, ולהעלותו עולה, ויצחק אע"ה בן ל"ז שנה סבר וקבל וילכו שניהם יחדיו. ברצון גמור, ובמרירות יאנה על קיצורו בעבודתו יתברך מאד מאד, ויתעוררו התעוררות קדושה ליוהר מכאן ולהבא ליראה את ה' רצוף אהבה.

כשיאמר ויעקד את יצחק בנו יכוין שיעקוד ה' שרי מעלה כשהם מקטרגים על ישראל. סגולת העקידה לכבוש הדין ולכן יתאמץ בכונתם וכתבו ז"ל דאם שב בתשובה בכונת העקידה יכופר עונו.

(החיד"א בס' צפורן שמיר, דין ב' אות י"א י"ב י"ג)

- 3 -

במכתב ב' שבהקדמת ס' צמח השדה להגאון מבאניהאד ז"ל כותב וז"ל, פרשת העקידה טוב לומר בכל יום בכוונה, והוא מסוגל לגידול בנים, ולבטל הרהורים עכ"ל.

(אלף כתב אות ר"א)

- 4 -

י"ג מדות של רחמים בגי' ג' אלפים ר"י, וכתב בס' ברית כהונת עולם דפ' עקידה וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וכו' מן תיבת עיניו עד סוף הפסוק כ"ג בגי' כנ"ל עי"ש והכוונה ע"פ פשוטו ע"י מעשה העקידה נמתקו הדינים דפחד יצחק, ונתעוררו י"ג מדות של רחמים. (אגרא דפרקא אות ג')

וּתְרָאָה לְפָנֶיךָ עֲקִידָה שְׁעִקְדָה אֲבִירָהם אֲבִינוּ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גְּפֵי הַמְּזִבְחַ וְכִבְּשׁ רַחֲמָיו לְעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבְבִי שְׁלָם, כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעֲסֶךָ מֵעֲלִינוּ וְיִגְּלוּ רַחֲמֶיךָ עַל מְדוּתֶיךָ, וְכִמְוִבְךָ הַגְּדוֹל יִשׁוּב חֲרוֹן אַפֶּיךָ מֵעַמְּךָ וּמֵאֲרָצְךָ וּמִנְחַלְתֶּךָ וְכוּ'.

וְעֲקִידַת יִצְחָק לְזִרְעוֹ [שֶׁל יַעֲקֹב] הַיּוֹם בְּרַחֲמִים תִּזְכָּר

(סדר תפלת מוסף לראש השנה)